

ارزیابی پیش‌بینی‌های مرکز پژوهش‌های مجلس در خصوص نرخ رشد اقتصادی

معاونت پژوهش‌های اقتصادی
دفتر: مطالعات اقتصادی

کد موضوعی: ۲۲۰
شماره مسلسل: ۱۷۰۹۰
خردادماه ۱۳۹۹

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده.....
۱.....	مقدمه.....
۲.....	۱. پیش‌بینی‌های مرکز پژوهش‌های مجلس از رشد اقتصادی.....
۴.....	۲. پیش‌بینی نهادهای بین‌المللی.....
۵.....	۲-۱. صندوق بین‌المللی پول.....
۵.....	۲-۲. بانک جهانی.....
۶.....	۳. مقایسه پیش‌بینی مرکز پژوهش‌های مجلس با نهادهای بین‌المللی.....
۸.....	۴. ارزیابی عملکرد پیش‌بینی‌های مرکز پژوهش‌های مجلس در مقایسه با نهادهای بین‌المللی.....
۹.....	جمع‌بندی.....
۱۰.....	منابع و مآخذ.....

ارزیابی پیش‌بینی‌های مرکز پژوهش‌های مجلس در خصوص نرخ رشد اقتصادی

چکیده

رشد تولید ناخالص داخلی یا «رشد اقتصادی»، به دلیل آثاری که بر اشتغال و رفاه جامعه دارد، یکی از مهم‌ترین متغیرهای اقتصاد کلان و مهم‌ترین متغیر بخش حقیقی اقتصاد است. به دلیل این اهمیت، تحولات این متغیر همواره در مرکز توجه سیاست‌گذاران اقتصادی بوده است. آگاهی از چشم‌انداز و روندهای پیش روی این متغیر، می‌تواند نقشی اساسی در واکنش صحیح سیاست‌گذاران و تنظیم سیاست‌های مناسب پولی و مالی اقتصاد بازی کند و به طور مؤثر میزان انحراف در سیاست‌گذاری را کاهش دهد. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، با درک اهمیت این موضوع، از سال ۱۳۹۴ اقدام به تهیه و انتشار مجموعه گزارش‌های ادواری در زمینه پیش‌بینی رشد اقتصادی کرده است که در چارچوب این گزارش‌ها، وضعیت و چشم‌انداز بخش حقیقی اقتصاد و رشد اقتصادی ایران مورد بررسی قرار گرفته است. با گذشت پنج سال از شروع این اقدام، در گزارش حاضر تلاش شده است که پیش‌بینی‌های مرکز پژوهش‌ها از رشد اقتصادی ایران، با پیش‌بینی‌هایی که توسط صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی منتشر شده است، مقایسه گردد و قابلیت اعتماد آنها ارزیابی شود. نتایج بررسی‌های این گزارش نشان می‌دهد که پیش‌بینی‌های مرکز پژوهش‌ها از نرخ رشد اقتصادی ایران، در مقایسه با پیش‌بینی‌های صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی، به طور معنادار به ارقام تحقق یافته رشد اقتصادی، که از سوی بانک مرکزی و مرکز آمار ایران منتشر شده‌اند، نزدیک‌تر بوده است. نکته قابل توجه اینک در سال‌هایی که روند رشد اقتصادی ایران با شکست مواجه شده است (به‌ویژه سال ۱۳۹۵) پیش‌بینی‌های صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی، دارای خطای بسیار زیاد بوده‌اند.^۱

مقدمه

تحولات تولید ناخالص داخلی یا «رشد اقتصادی»، مهم‌ترین عامل تعیین‌کننده سطح رفاه و اشتغال در یک کشور است. به همین دلیل، یکی از محوری‌ترین اهداف سیاست‌گذاری اقتصادی در هر کشور، پایدار کردن دوره‌های رونق و کوتاه کردن دوره‌های رکود اقتصادی است. در این راستا، آگاهی از روندها و چشم‌انداز رشد اقتصادی و فاصله آن با تولید بالقوه اقتصاد، می‌تواند نقشی اساسی در واکنش صحیح سیاست‌گذاران و تنظیم سیاست‌های مناسب پولی و مالی بازی کند. به‌عنوان یک مثال ساده، اگر چشم‌انداز رشد اقتصادی یک کشور پایین‌تر از مسیر رشد تولید بالقوه اقتصاد باشد، اعمال سیاست‌های پولی و مالی

۱. این سابقه نشان می‌دهد که پیش‌بینی این دو نهاد از رشد اقتصادی ایران برای سال ۱۳۹۹ نیز، با توجه به آثار اقتصادی کرونا، کاهش درآمدهای نفتی و به تبع آن تغییر در مسیر رشد اقتصادی، ممکن است دارای خطای قابل توجه باشد.

انبساطی را توجیه‌پذیر می‌کند، در غیر این صورت، اعمال چنین سیاست‌هایی می‌تواند آثار تورمی به‌همراه داشته باشد.

به‌رغم اهمیت پیش‌بینی رشد اقتصادی در تنظیم سیاست‌های اقتصادی کشور، متأسفانه در حال حاضر هیچ‌یک از نهادهای سیاست‌گذاری و پژوهشی کشور اقدام به انتشار پیش‌بینی‌های منظم دوره‌ای از وضعیت بخش حقیقی اقتصاد ایران نمی‌کنند.^۱ مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، با درک اهمیت پیش‌بینی رشد اقتصادی و به‌منظور بهره‌برداری از این پیش‌بینی‌ها در تنظیم و ارزیابی سیاست‌های اقتصادی کشور، از سال ۱۳۹۴ اقدام به تهیه و انتشار مجموعه گزارش‌هایی ادواری در این زمینه کرده است.^۲ این پیش‌بینی‌ها، در چارچوب حسابداری رشد انجام شده‌اند و با توجه به امکانات آماری موجود، تلاش شده است در بیشترین سطح تفصیل ممکن، رشد ارزش‌افزوده رشته فعالیت‌های اقتصادی پیش‌بینی شوند و از تجمیع آنها پیش‌بینی رشد تولید ناخالص داخلی کشور به‌دست آید. با گذشت چهار سال از شروع این اقدام، پاسخ به این سؤال اهمیت دارد که پیش‌بینی‌های انجام شده تا چه اندازه به ارقام تحقق یافته رشد اقتصادی که نهادهای آماری کشور ارائه کرده‌اند، نزدیک بوده است و این پیش‌بینی‌ها در مقایسه با پیش‌بینی‌های نهادهای بین‌المللی از رشد اقتصادی ایران، چه کیفیتی داشته‌اند؟

در این گزارش، تلاش شده است که پیش‌بینی‌های مرکز پژوهش‌ها از رشد اقتصادی ایران، با پیش‌بینی‌هایی که توسط صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی منتشر شده است، مقایسه و قابلیت اعتماد آنها ارزیابی شود. در بخش اول گزارش، پیش‌بینی‌های مرکز پژوهش‌ها از رشد اقتصادی ایران، براساس تاریخ انتشار آنها، ارائه شده است. در بخش دوم، پیش‌بینی‌های صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی از رشد اقتصادی ایران ارائه شده‌اند. در بخش سوم، براساس ارقام تحقق یافته رشد اقتصادی که نهادهای آماری کشور منتشر کرده‌اند، میزان خطای این پیش‌بینی‌ها محاسبه شده است و در بخش انتهایی، جمع‌بندی و نتیجه‌گیری گزارش ارائه شده است.

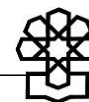
۱. پیش‌بینی‌های مرکز پژوهش‌های مجلس از رشد اقتصادی

با توجه به اهمیت پیش‌بینی رشد اقتصادی، مرکز پژوهش‌ها از سال ۱۳۹۳ با طراحی یک مدل کلان‌سنجی اقدام به ارائه پیش‌بینی‌هایی از متغیرهای کلان اقتصاد ایران از جمله رشد اقتصادی^۳ کرد. تکانه‌های برون‌زای پیاپی به اقتصاد ایران و اثر متفاوت این تکانه‌ها بر رشته فعالیت‌های اقتصادی، سبب شد که رویکرد حسابداری رشد نیز در پیش‌بینی رشد اقتصادی ایران مورد توجه قرار گیرد و نتایج آن

۱. از سال ۱۳۹۷، مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی، اقدام به تهیه گزارش‌های ماهیانه‌ای از تحولات تولید ناخالص داخلی و چشم‌انداز رشد اقتصادی کرده است، که با وجود اهمیت موضوع، دسترسی عمومی به این گزارش‌ها وجود ندارد.

۲. از سال ۱۳۹۷ علاوه بر تداوم گزارش‌های فصلی بخش حقیقی اقتصاد، تهیه گزارش‌های فصلی درخصوص تحولات نرخ تورم، بازار کار و نیز خط فقر در دستور کار مرکز پژوهش‌ها قرار گرفته است. هدف اصلی از تهیه این سلسله‌گزارش‌ها، ارائه آخرین تحولات متغیرهای اقتصاد کلان و پیش‌بینی روند این متغیرها در بازه‌های کوتاه‌مدت و میان‌مدت است.

۳. در تمام این گزارش‌ها، منظور از رشد اقتصادی، رشد تولید ناخالص داخلی به قیمت‌های ثابت، نسبت به سال قبل است.

به تدریج جایگزین مدل کلان‌سنجی شود. در چارچوب این رویکرد، با توجه به امکانات آماری موجود و در بیشترین سطح تفصیل ممکن، رشد ارزش‌افزوده رشته‌های فعالیت‌های اقتصادی پیش‌بینی می‌شوند و از جمع آنها پیش‌بینی رشد تولید ناخالص داخلی کشور به دست می‌آید.^۱

اولین گزارش مرکز پژوهش‌ها در خصوص بخش حقیقی اقتصاد و پیش‌بینی رشد اقتصادی، در سال ۱۳۹۴ منتشر شد. پس از آن تا سال ۱۳۹۸، در مجموع در ۲۰ گزارش که در جدول ۱ فهرست شده‌اند، پیش‌بینی رشد اقتصاد ایران ارائه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود علاوه بر ۱۳ گزارش با موضوع تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران، پیش‌بینی رشد اقتصادی در کتاب اقتصاد ایران و گزارش‌های مرتبط با لوایح بودجه نیز ارائه شده‌اند که تمامی این پیش‌بینی‌ها در ارزیابی این گزارش مورد توجه قرار گرفته‌اند.

جدول ۱. گزارش‌های منتشر شده مرکز پژوهش‌های مجلس
در ارتباط با پیش‌بینی بخش حقیقی اقتصاد ایران

ردیف	عنوان گزارش	شماره مسلسل	تاریخ انتشار
۱	درباره برجام (برنامه جامع اقدام مشترک) ۳. تأثیر تحریم‌های بین‌المللی بر اقتصاد ایران و چشم‌انداز پیش‌رو	۱۴۳۹۷	شهریور ۱۳۹۴
۲	عملکرد رشد اقتصادی ۱۳۹۳ و چشم‌انداز ۱۳۹۴	۱۴۵۰۶	آبان ۱۳۹۴
۳	کتاب اقتصاد ایران در سال ۱۳۹۴	-	پاییز ۱۳۹۴
۴	عملکرد شش‌ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۴	۱۴۶۵۷	بهمن ۱۳۹۴
۵	بررسی لایحه بودجه ۱۳۹۵ - چشم‌انداز اقتصاد کلان ایران - چالش‌ها و سیاست‌ها	۱۴۷۳۶	اسفند ۱۳۹۴
۶	عملکرد بخش‌ها و رشد اقتصادی سال ۱۳۹۴	۱۴۹۹۷	شهریور ۱۳۹۵
۷	عملکرد سه‌ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵	۱۵۰۰۱	شهریور ۱۳۹۵
۸	عملکرد شش‌ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵	۱۵۲۶۹	بهمن ۱۳۹۵
۹	عملکرد نه‌ماهه و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵	۱۵۳۳۲	اسفند ۱۳۹۵
۱۰	کتاب اقتصاد ایران در سال ۱۳۹۵	-	زمستان ۱۳۹۵
۱۱	عملکرد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵ و پیش‌بینی سال ۱۳۹۶	۱۵۵۳۴	شهریور ۱۳۹۶
۱۲	بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور - ۶۴ ابعاد کلان بودجه و چشم‌انداز اقتصاد ایران در سال ۱۳۹۷	۱۵۷۰۳	دی ۱۳۹۶
۱۳	عملکرد رشد اقتصادی ۶ ماهه اول و پیش‌بینی سال ۱۳۹۶	۱۵۷۷۵	بهمن ۱۳۹۶
۱۴	عملکرد رشد اقتصادی ۹ ماهه اول و برآورد سال ۱۳۹۶	۱۵۸۰۰	اسفند ۱۳۹۶
۱۵	کتاب اقتصاد ایران در سال ۱۳۹۶	-	زمستان ۱۳۹۶
۱۶	عملکرد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۶ و پیش‌بینی سال ۱۳۹۷	۱۶۰۱۸	شهریور ۱۳۹۷
۱۷	عملکرد ۶ ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۷	۱۶۲۷۸	دی ۱۳۹۷
۱۸	بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کشور - ۵۸ ابعاد اقتصاد کلان و چشم‌انداز اقتصاد ایران در سال ۱۳۹۸	۱۶۲۸۹	دی ۱۳۹۷
۱۹	عملکرد سال ۱۳۹۷ و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۸	۱۶۵۳۴	خرداد ۱۳۹۸
۲۰	عملکرد شش‌ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۸	۱۶۷۹۵	دی ۱۳۹۸

مأخذ: سایت مرکز پژوهش‌های مجلس.

۱. رویکرد حسابداری رشد، علاوه بر ارائه پیش‌بینی‌های قابل قبول از رشد اقتصادی، چارچوبی را فراهم کرده است که بخش حقیقی اقتصاد را به‌خوبی به مدل برنامه‌ریزی مالی و سیاستگذاری (FPP)، که در دستور کار مرکز پژوهش‌هاست، پیوند می‌دهد.

جدول ۲ برآورد و پیش‌بینی مرکز پژوهش‌ها از نرخ رشد اقتصادی برای سال‌های مختلف را نشان می‌دهد. نخستین پیش‌بینی مرکز پژوهش‌ها از نرخ رشد اقتصادی در سال ۱۳۹۴ منتشر شده است. با توجه به جدول ملاحظه می‌شود که در اغلب گزارش‌ها، علاوه بر برآورد درون سالی از نرخ رشد اقتصادی، مقدار آن برای سال بعد نیز پیش‌بینی شده است. در برخی از گزارش‌ها نیز رقم رشد سال قبل به علت اختلاف نظر با دو نهاد بانک مرکزی و مرکز آمار برآورد شده است.

جدول ۲. برآورد و پیش‌بینی‌های مرکز پژوهش‌های مجلس از رشد اقتصادی

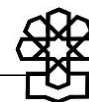
ردیف	تاریخ انتشار	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸
۱	خرداد ۱۳۹۴	۲	-	-	-	-	-
۲	شهریور ۱۳۹۴	-	-۱/۰۱	۴/۵۴	-	-	-
۳	آبان ۱۳۹۴	۲	-۰/۷	-	-	-	-
۴	پاییز ۱۳۹۴	-	-۰/۷	۵/۵	-	-	-
۵	بهمن ۱۳۹۴	-	-۱/۲	-	-	-	-
۶	اسفند ۱۳۹۴	-	-۱/۲	۶	-	-	-
۷	شهریور ۱۳۹۵	-	-۰/۴	۶/۶	-	-	-
۸	بهمن ۱۳۹۵	-	-	۷/۲	-	-	-
۹	اسفند ۱۳۹۵	-	-	۸/۹	-	-	-
۱۰	زمستان ۱۳۹۵	-	-	۷/۲	-	-	-
۱۱	شهریور ۱۳۹۶	-	-	-	۳/۷	-	-
۱۲	دی ۱۳۹۶	-	-	-	۴/۱	۳	-
۱۳	بهمن ۱۳۹۶	-	-	-	۴/۶	-	-
۱۴	اسفند ۱۳۹۶	-	-	-	۴/۴	-	-
۱۵	زمستان ۱۳۹۶	-	-	-	۴/۶	۳	-
۱۶	شهریور ۱۳۹۷	-	-	-	-	-۲/۸	-۵/۵
۱۷	دی ۱۳۹۷	-	-	-	-	-۵/۵	-۵/۵
۱۸	دی ۱۳۹۷*	-	-	-	-	-۵/۵	-۵/۵
۱۹	خرداد ۱۳۹۸	-	-	-	-	-	-۹/۸
۲۰	دی ۱۳۹۸	-	-	-	-	-	-۷/۲

مأخذ: سایت مرکز پژوهش‌های مجلس.

*گزارش بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کشور - ۵۸. ابعاد اقتصاد کلان و چشم‌انداز اقتصاد ایران در سال ۱۳۹۸.

۲. پیش‌بینی نهادهای بین‌المللی

سندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی هر ساله در دو نوبت به پیش‌بینی وضعیت متغیرهای اقتصاد کلان ایران می‌پردازند. در ادامه به بررسی گزارش‌های هریک از این دو نهاد پرداخته می‌شود.

۲-۱. صندوق بین‌المللی پول

گزارش چشم‌انداز اقتصاد جهان^۱ صندوق بین‌المللی پول، هر ساله به‌طور منظم در دو ماه آوریل و اکتبر منتشر می‌شود و از معتبرترین و جامع‌ترین گزارش‌های اقتصادی بین‌المللی محسوب می‌شود. این گزارش به ارزیابی وضعیت فعلی و چشم‌انداز آتی شاخص‌های کلیدی اقتصاد کلان کشورهای مختلف جهان می‌پردازد. گزارش مذکور در ماه‌های ژانویه و جولای نیز به‌نگام می‌شود، اما فاقد ارقام به‌نگام شده برای ایران است. مبنای محاسبه رشد اقتصادی ایران در گزارش‌های چشم‌انداز اقتصاد جهان، براساس سال شمسی و سال پایه ۱۳۹۰ است. جدول زیر برآورد و پیش‌بینی رشد تولید ناخالص داخلی سال‌های مختلف ایران را نشان می‌دهد.

جدول ۳. برآورد و پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول از رشد اقتصادی ایران طی سال‌های مختلف

سال	تاریخ انتشار						
	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳
اردیبهشت ۱۳۹۴	-	-	-	-	۱/۳	۰/۶	۳
شهریور ۱۳۹۴	-	-	-	-	۴/۴	۰/۸	۴/۳
اردیبهشت ۱۳۹۵	-	-	-	۳/۷	۴	۰	-
مهر ۱۳۹۵	-	-	-	۴/۱	۴/۵	۰/۴	-
اردیبهشت ۱۳۹۶	-	-	۴/۳	۳/۳	۶/۵	-	-
مهر ۱۳۹۶	-	-	۳/۸	۳/۵	۱۲/۵	-	-
اردیبهشت ۱۳۹۷	-	۴	۴	۴/۳	-	-	-
مهر ۱۳۹۷	-	-۳/۶	-۱/۵	۳/۷	-	-	-
اردیبهشت ۱۳۹۸	۰/۲	-۶	-۳/۹	-	-	-	-
مهر ۱۳۹۸	۰/۰۰	-۹/۵	-۴/۸	-	-	-	-

Source: World Economic Outlook Reports.

۲-۲. بانک جهانی

بانک جهانی در سه گزارش به بررسی وضعیت متغیرهای اقتصاد کلان ایران می‌پردازد: گزارش چشم‌انداز اقتصاد جهان^۲، گزارش ناظر اقتصادی ایران^۳، گزارش چشم‌انداز اقتصاد ایران^۴. «گزارش چشم‌انداز اقتصاد جهان» هر ساله در دو ماه ژانویه و ژوئن به پیش‌بینی وضعیت اقتصاد جهان و ایران می‌پردازد و اگرچه پیشینه طولانی‌تری نسبت به دو گزارش دیگر دارد، اما با توجه به اینکه پیش‌بینی متغیرهای اقتصاد کلان آن براساس سال میلادی است، لذا نمی‌تواند مبنای مقایسه با پیش‌بینی مرکز پژوهش‌های مجلس و صندوق بین‌المللی پول قرار گیرد. گزارش «ناظر اقتصادی ایران» نیز گزارش روزآمدی از تحولات و سیاستگذاری‌های مهم اقتصادی ۱۲ ماه گذشته ارائه می‌کند. این گزارش همچنین به بررسی تحولات و

1. World Economic Outlook
2. Global Economic Prospects
3. Iran Economic Monitor
4. Iran Economic Outlook

سیاست‌های اقتصادی یاد شده در بلندمدت و در چارچوب جهانی پرداخته و تأثیرات آنها را بر چشم‌انداز آتی کشور ارزیابی می‌کند. تاکنون پنج شماره از این گزارش منتشر شده است. با این حال در این گزارش‌ها تمرکز بر پیش‌بینی رشد اقتصادی صورت نگرفته است. گزارش «چشم‌انداز اقتصاد ایران» هرساله در دو ماه آوریل و اکتبر منتشر می‌شود و پیش‌بینی از وضعیت شاخص‌های اقتصاد کلان ایران طی دو سال آینده ارائه می‌کند. مبنای محاسبات این گزارش براساس سال شمسی و سال پایه ۱۳۹۰ است و از این رو امکان مقایسه آن با پیش‌بینی‌های انجام شده در مرکز پژوهش‌ها وجود دارد. جدول زیر نرخ‌های رشد برآورد شده و پیش‌بینی شده در این گزارش‌ها را نشان می‌دهد.

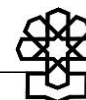
جدول ۴. برآورد و پیش‌بینی بانک جهانی از رشد اقتصادی ایران طی سال‌های مختلف

سال	تاریخ انتشار		۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰
	اکتبر ۲۰۱۶	مهر ۱۳۹۵								
۳	۰/۶	۴/۳	۴/۸	۴/۵	-	-	-	-	-	-
۳	-۱/۸	۶/۴	۴	۴/۱	۴/۲	-	-	-	-	-
۳/۲	-۱/۶	۱۲/۵	۳/۵	۳/۹	۴/۱	-	-	-	-	-
-	-۱/۶	۱۲/۵	۴/۳	۴/۱	۴/۲	-	-	-	-	-
-	-۱/۶	۱۲/۵	۳/۷	-۱/۶	-۳/۷	۱/۲	-	-	-	-
-	-	۱۲/۵	۳/۷	-۱/۵	-۳/۸	۰/۹	۱	-	-	-
-	-	۱۲/۵	۳/۷	-۴/۹	-۸/۷	۰/۱	۱	-	-	-

Source: Iran Economic Outlook Reports.

۳. مقایسه پیش‌بینی مرکز پژوهش‌های مجلس با نهادهای بین‌المللی

جدول ۵ پیش‌بینی مرکز پژوهش‌های مجلس، صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی از رشد اقتصادی را نشان می‌دهد. دو سطر انتهایی جدول هم ارقام رشد محقق شده اعلامی از سوی بانک مرکزی و مرکز آمار ایران را نشان می‌دهند. با توجه به هدف این گزارش که ارزیابی پیش‌بینی مرکز پژوهش‌ها از رشد اقتصادی در مقایسه با پیش‌بینی‌های صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی است، پیش‌بینی‌های مرکز پژوهش‌ها مبنای مقایسه قرار گرفته است و برای دو نهاد دیگر نیز آخرین پیش‌بینی از رشد اقتصادی متناظر با رشد اعلامی مرکز پژوهش‌ها ملاک ارزیابی قرار گرفته است. برای مقایسه سه سال ۱۳۹۵، ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ انتخاب شده‌اند؛ چراکه نخستین پیش‌بینی مرکز پژوهش‌ها از رشد اقتصادی برای سال ۱۳۹۵ بوده که در سال ۱۳۹۴ منتشر شده است. همچنین آخرین نرخ رشد محقق شده اعلامی از سوی مرکز آمار و بانک مرکزی مربوط به سال ۱۳۹۷ است و بنابراین علی‌رغم پیش‌بینی هر سه نهاد مذکور از رشد اقتصادی تا سال ۱۳۹۹، امکان مقایسه پیش‌بینی‌های رشد سال ۱۳۹۸ وجود ندارد.

جدول ۵. پیش‌بینی مرکز پژوهش‌های مجلس، صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی از نرخ رشد اقتصادی^۱

۱۳۹۷				۱۳۹۶				۱۳۹۵			
بانک جهانی	صندوق بین‌المللی پول	مرکز پژوهش‌ها	تاریخ انتشار	بانک جهانی	صندوق بین‌المللی پول	مرکز پژوهش‌ها	تاریخ انتشار	بانک جهانی*	صندوق بین‌المللی پول	مرکز پژوهش‌ها	تاریخ انتشار
۳/۹	۳/۸	۳	دی ۱۳۹۶	۴	۳/۳	۳/۷	شهریور ۱۳۹۶	۲	۴/۴	۴/۵۴	شهریور ۱۳۹۴
۴/۱	۴	-۲/۸	شهریور ۱۳۹۷	۳/۵	۳/۵	۴/۱	دی ۱۳۹۶	۱	۴/۴	۵/۵	پاییز ۱۳۹۴
-۱/۶	-۱/۵	-۵/۵	دی ۱۳۹۷	۳/۵	۳/۵	۴/۶	زمستان ۱۳۹۶	۱	۴/۴	۶	اسفند ۱۳۹۴
-	-	-	-	۳/۵	۳/۵	۴/۴	اسفند ۱۳۹۶	۴/۴	۴	۶/۶	شهریور ۱۳۹۵
-	-	-	-	-	-	-	-	۴/۳	۴/۵	۷/۲	بهمن ۱۳۹۵
-	-	-	-	-	-	-	-	۴/۳	۴/۵	۸/۹	اسفند ۱۳۹۵
۲/۱	۲/۱	-۱,۸	میانگین پیش‌بینی	۳/۷۵	۳/۴	۴/۲	میانگین پیش‌بینی	۲/۹	۴/۳	۶/۵	میانگین پیش‌بینی
-	-	-	محقق شده (بانک مرکزی)	-	۳/۷	-	محقق شده (بانک مرکزی)	-	۱۲/۵	-	محقق شده (بانک مرکزی)
-۴/۹	-	-	محقق شده (مرکز آمار)	-	۳/۹	-	محقق شده (مرکز آمار)	-	۱۲/۱	-	محقق شده (مرکز آمار)

مأخذ: سایت مرکز پژوهش‌های مجلس، بانک مرکزی، مرکز آمار، بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول.

* با توجه به آنکه گزارش «چشم‌انداز اقتصاد ایران» بانک جهانی از سال ۲۰۱۶ (۱۳۹۵) به بعد موجود است، لذا برای پیش‌بینی‌های منتشر شده در سال ۱۳۹۴ از گزارش «چشم‌انداز اقتصاد جهان» این نهاد استفاده شده است. شایان ذکر است پیش‌بینی‌های بانک جهانی در گزارش «چشم‌انداز اقتصاد جهان» براساس سال میلادی است و لذا برای این سال فرض گرفته‌ایم که سال میلادی با سال شمسی منطبق است و از خطای ناشی از عدم انطباق سه‌ماهه صرف‌نظر کرده‌ایم.

۱. با توجه به اینکه تاریخ انتشار گزارش‌های این سه نهاد انطباق کامل با یکدیگر نداشته است، تاریخ انتشار گزارش توسط مرکز پژوهش‌ها مبنای مقایسه قرار گرفته و ارقام پیش‌بینی شده در آخرین گزارش‌های منتشر شده توسط دو نهاد دیگر تا این تاریخ، در جدول ذکر شده است.

۴. ارزیابی عملکرد پیش‌بینی‌های مرکز پژوهش‌های مجلس در مقایسه با نهادهای بین‌المللی

برای ارزیابی عملکرد پیش‌بینی‌های مرکز پژوهش‌های مجلس، صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی از میانگین مجذور خطا^۱ (RMSE) استفاده شده است. این روش مهم‌ترین معیار سنجش قدرت پیش‌بینی یک مدل است. این معیار، به‌طور هم‌زمان واریانس و مقدار اریب را محاسبه می‌کند و لذا ابزار خوبی برای مقایسه خطاهای پیش‌بینی است و مقادیر پیش‌بینی شده و محقق شده را با یکدیگر مقایسه می‌کند. برای این منظور ارقام پیش‌بینی مرکز پژوهش‌های مجلس، صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی از رشد اقتصادی با ارقام محقق شده متناظر آن سال مقایسه شده است. با توجه به اعلام رشد اقتصادی توسط هر دو نهاد بانک مرکزی و مرکز آمار، در این گزارش هر دو نهاد مبنای مقایسه قرار گرفته‌اند. بنابراین در جدول ۶ برای ارزیابی پیش‌بینی رشد اقتصادی سه نهاد مذکور، رشد اعلامی بانک مرکزی مبنای محاسبه لحاظ شده و در جدول ۷، این ارزیابی بر مبنای رشد اعلامی از سوی مرکز آمار صورت گرفته است.

بر اساس نتایج جدول ۶ ملاحظه می‌شود که پیش‌بینی مرکز پژوهش‌ها از نرخ رشد اقتصادی طی دو سال ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ به مراتب بهتر از دو نهاد دیگر بوده است. نکته قابل توجه اینکه در سال ۱۳۹۵ که رشد اقتصاد ایران با شکست مواجه شده است، پیش‌بینی‌های صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی، دارای خطای بسیار زیاد بوده‌اند.

جدول ۶. ارزیابی پیش‌بینی رشد اقتصادی مرکز پژوهش‌ها با دو نهاد صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی بر مبنای رشد اعلامی بانک مرکزی

میانگین مجذور خطا	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷*
مرکز پژوهش‌ها	۶/۲۰	۰/۶۰	-
صندوق بین‌المللی پول	۸/۱۴	۰/۲۶	-
بانک جهانی	۹/۷۹	۰/۲۳	-

مأخذ: محاسبات محقق.

* از آنجایی که نرخ رشد اقتصادی اعلام شده از سوی بانک مرکزی صرفاً برای دو سال ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ موجود است، لذا امکان مقایسه و ارزیابی برای سال ۱۳۹۷ وجود ندارد.

همچنین اگر مبنای مقایسه، رشد اعلام شده از سوی مرکز آمار باشد، ملاحظه می‌شود که علاوه بر برتری قابل توجه پیش‌بینی مرکز پژوهش‌ها برای دو سال ۱۳۹۵ و ۱۳۹۷، پیش‌بینی این نهاد در سال ۱۳۹۶ با اندکی اختلاف، بهتر از صندوق بین‌المللی پول است.

جدول ۷. ارزیابی پیش‌بینی رشد اقتصادی مرکز پژوهش‌ها با دو نهاد صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی بر مبنای رشد اعلامی مرکز آمار

۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	میانگین مجذور خطا
۴/۷۳	۰/۴۵	۵/۸۱	مرکز پژوهش‌ها
۷/۴۵	۰/۴۶	۷/۷۴	صندوق بین‌المللی پول
۷/۵۱	۰/۲۳	۹/۳۹	بانک جهانی

مأخذ: محاسبات محقق.

همچنین مقایسه میانگین پیش‌بینی‌های انجام شده توسط سه نهاد نیز که در جدول ۵ ارائه شده نشان می‌دهد متوسط پیش‌بینی مرکز پژوهش‌های مجلس در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۷ با ارقام محقق شده رشد اقتصادی، فاصله کمتری نسبت به پیش‌بینی‌های بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول داشته‌اند.

جمع‌بندی

رشد تولید ناخالص داخلی یا «رشد اقتصادی»، به دلیل آثاری که بر اشتغال و رفاه جامعه دارد، یکی از مهم‌ترین متغیرهای اقتصاد کلان و مهم‌ترین متغیر بخش حقیقی اقتصاد است. به دلیل این اهمیت، تحولات این متغیر همواره در مرکز توجه سیاست‌گذاران اقتصادی بوده است. با این حال به‌رغم اهمیت پیش‌بینی رشد اقتصادی در تنظیم سیاست‌های اقتصادی کشور، متأسفانه در حال حاضر هیچ‌یک از نهادهای سیاست‌گذاری و پژوهشی کشور اقدام به انتشار پیش‌بینی‌های منظم دوره‌ای از وضعیت بخش حقیقی اقتصاد ایران نمی‌کنند. مرکز پژوهش‌های مجلس، با درک اهمیت این موضوع، از سال ۱۳۹۳ رصد تحولات اقتصاد کلان و بخش حقیقی و ارائه پیش‌بینی‌های کوتاه‌مدت از متغیرهای مرتبط با این حوزه را در دستور کار خود قرار داده و به‌منظور بهره‌برداری از این پیش‌بینی‌ها در تنظیم و ارزیابی سیاست‌های اقتصادی کشور، اقدام به تهیه و انتشار گزارش‌های تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران نموده است. از سال ۱۳۹۴ این پیش‌بینی‌ها، در چارچوب حسابداری رشد انجام شده‌اند و با توجه به امکانات آماری موجود، تلاش شده در بیشترین سطح تفصیل ممکن، رشد ارزش‌افزوده رشته فعالیت‌های اقتصادی پیش‌بینی شوند و از تجمیع آنها پیش‌بینی رشد تولید ناخالص داخلی کشور به‌دست آید. بر این اساس تاکنون ۱۳ گزارش منظم فصلی در خصوص وضعیت بخش واقعی اقتصاد و رشد اقتصادی بخش‌های مختلف منتشر شده است. علاوه بر این پیش‌بینی رشد اقتصادی در کتاب اقتصاد ایران و گزارش‌های مرتبط با لوایح بودجه نیز ارائه شده‌اند (۷ گزارش).

از سوی دیگر در حال حاضر دو نهاد صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی هر ساله به‌طور منظم و در دو نوبت به پیش‌بینی وضعیت متغیرهای اقتصاد کلان ایران می‌پردازند. گزارش «چشم‌انداز اقتصاد

جهان» صندوق بین‌المللی پول به ارزیابی وضعیت فعلی و چشم‌انداز آتی شاخص‌های کلیدی اقتصاد کلان کشورهای مختلف جهان می‌پردازد و هر ساله در دو ماه آوریل و اکتبر منتشر می‌شود و در آن برآورد و پیش‌بینی از رشد تولید ناخالص داخلی واقعی سال‌های مختلف ایران ارائه می‌شود. گزارش «چشم‌انداز اقتصاد ایران» بانک جهانی نیز هر ساله در دو ماه آوریل و اکتبر منتشر می‌شود و در آن پیش‌بینی از وضعیت شاخص‌های اقتصاد کلان ایران طی دو سال آینده ارائه می‌شود.

در این گزارش، علاوه بر مقایسه پیش‌بینی‌های انجام شده مرکز پژوهش‌ها با ارقام تحقق یافته رشد اقتصادی نهادهای آماری کشور (مرکز آمار ایران و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران)، تلاش شده که پیش‌بینی‌های مرکز پژوهش‌ها از رشد اقتصادی ایران، با پیش‌بینی‌هایی که توسط صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی منتشر کرده‌اند، نیز مقایسه و قابلیت اعتماد آنها ارزیابی شود.

برای ارزیابی عملکرد پیش‌بینی‌های مرکز پژوهش‌های مجلس، صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی از میانگین مجذور خطا (RMSE) استفاده شده است. برای این منظور، پیش‌بینی هر یک از این سه نهاد از رشد اقتصادی با ارقام محقق شده متناظر آن سال که توسط بانک مرکزی و مرکز آمار ایران اعلام می‌شود، مقایسه شده است.

نتایج بررسی‌های این گزارش نشان می‌دهد که پیش‌بینی‌های مرکز پژوهش‌ها از نرخ رشد اقتصادی ایران، در مقایسه با پیش‌بینی‌های صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی، به‌طور معنادار به ارقام تحقق یافته رشد اقتصادی، که از سوی بانک مرکزی و مرکز آمار ایران منتشر شده‌اند، نزدیک‌تر بوده است. نکته قابل توجه اینکه در سال‌هایی که روند رشد اقتصادی ایران با شکست مواجه شده است (به‌ویژه سال ۱۳۹۵) پیش‌بینی‌های صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی، دارای خطای بسیار زیاد بوده‌اند.

منابع و مأخذ

۱. تحلیل وضعیت اقتصاد کلان ایران در سال ۱۳۹۳، مرکز پژوهش‌های مجلس، شماره مسلسل ۱۴۲۹۴.
۲. درباره برجام (برنامه جامع اقدام مشترک) ۳. تأثیر تحریم‌های بین‌المللی بر اقتصاد ایران و چشم‌انداز پیش رو (محرمانه)، مرکز پژوهش‌های مجلس، شماره مسلسل ۱۴۳۹۷.
۳. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد رشد اقتصادی ۱۳۹۳ و چشم‌انداز ۱۳۹۴، مرکز پژوهش‌های مجلس، شماره مسلسل ۱۴۵۰۶.
۴. اقتصاد ایران در سال ۱۳۹۴، مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۹۴.
۵. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد شش‌ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۴، مرکز پژوهش‌های مجلس، شماره مسلسل ۱۴۶۵۷.
۶. بررسی لایحه بودجه ۱۳۹۵؛ چشم‌انداز اقتصاد کلان ایران، چالش‌ها و سیاست‌ها، مرکز پژوهش‌های مجلس، شماره مسلسل ۱۴۷۳۶.

۷. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد بخش‌ها و رشد اقتصادی سال ۱۳۹۴، مرکز پژوهش‌های مجلس، شماره مسلسل ۱۴۹۹۷.
۸. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد سه‌ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵، مرکز پژوهش‌های مجلس، شماره مسلسل ۱۵۰۰۱.
۹. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد شش‌ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵، مرکز پژوهش‌های مجلس، شماره مسلسل ۱۵۲۶۹.
۱۰. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد نه‌ماهه و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵، مرکز پژوهش‌های مجلس، شماره مسلسل، ۱۵۳۳۲.
۱۱. اقتصاد ایران در سال ۱۳۹۵، مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۹۶.
۱۲. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵ و پیش‌بینی سال ۱۳۹۶، مرکز پژوهش‌های مجلس، شماره مسلسل، ۱۵۵۳۴.
۱۳. بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور - ۶۴. ابعاد کلان بودجه و چشم‌انداز اقتصاد ایران در سال ۱۳۹۷، مرکز پژوهش‌های مجلس، شماره مسلسل، ۱۵۷۰۳.
۱۴. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد رشد اقتصادی ۶‌ماهه اول و پیش‌بینی سال ۱۳۹۶، مرکز پژوهش‌های مجلس، شماره مسلسل ۱۵۷۷۵.
۱۵. اقتصاد ایران در سال ۱۳۹۶، مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۹۶.
۱۶. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران، عملکرد رشد اقتصادی ۹‌ماهه اول و برآورد سال ۱۳۹۶، مرکز پژوهش‌های مجلس، شماره مسلسل، ۱۵۸۰۰.
۱۷. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران، عملکرد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۶ و پیش‌بینی سال ۱۳۹۷، مرکز پژوهش‌های مجلس، شماره مسلسل، ۱۶۰۱۸.
۱۸. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران، عملکرد ۶‌ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۷، مرکز پژوهش‌های مجلس، شماره مسلسل، ۱۶۲۷۸.
۱۹. بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کشور - ۵۸. ابعاد اقتصاد کلان و چشم‌انداز اقتصاد ایران در سال ۱۳۹۸ (محرمانه)، مرکز پژوهش‌های مجلس، شماره مسلسل، ۱۶۲۸۹.
۲۰. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران، عملکرد سال ۱۳۹۷ و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۸، مرکز پژوهش‌های مجلس، شماره مسلسل، ۱۶۵۳۴.
۲۱. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران، عملکرد شش ماه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۸، مرکز پژوهش‌های مجلس، شماره مسلسل، ۱۶۷۹۵.
۲۲. حساب‌های ملی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
۲۳. حساب‌های ملی، مرکز آمار ایران.

24. Iran Economic Outlook Reports, World Bank.

25. World Economic Outlook Reports, International monetary Fund.

شماره مسلسل: ۱۷۰۹۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: ارزیابی پیش‌بینی‌های مرکز پژوهش‌های مجلس در خصوص نرخ رشد اقتصادی

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه اقتصاد کلان و مدلسازی)

مدیر مطالعه: محمدرضا عبداللهی

تهیه‌کننده: نرگس صادقی

ناظران علمی: سید محمدهادی سبحانیان، سیدعلی روحانی

اظهار نظر کننده: ابوالمحسن والی‌زاده، سیدهادی موسوی نیک

واژه‌های کلیدی:

۱. رشد اقتصادی

۲. پیش‌بینی

۳. صندوق بین‌المللی پول

۴. بانک جهانی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۹/۳/۲۱